

Jókedvű reggeleim

hétfőn reggel (szélhámos mese)

Hétfőn reggel a teraszunkra pottyant Bedrísek. Ülök az asztalnál, írok és mintha lépteket hallanék az előtérből. Furcsa, hiszen reggel bezártam az ajtót, az asszony meg a gyerekek is rég elmentek már. „Van ott valaki?” – kiáltok. Csönd.

Mégis kikukkantottam az előtérbe, a helyiség közepén ott áll Bedrísek. Arca kissé véres és dacos képet vág. „Hát te, ugyan hogy kerülsz ide?”

„Leugrottam!” Elmaszatolja arcán a vért, de fel sem szisz-szen.

Bedrísek öt éves és a tetőtéri lakásba tartozik, amit a hivatal lakás céljára alkalmatlannak tart. A fiú szeme sötét, zsidós, füle hosszúkás, álla bűnözői hajlamról árulkodik – ez az apai öröksége. Szakadatlanul maszatolja arcán a vért és figyel. Az előtérnek nincs ablaka, úgyhogy a legjobb akarattal sem lehet ide beugrani.

„Ide ugrottál?”

„Az ablakból ugrottam ki!” Bedrísek – ugyancsak az apja után, költői fantáziával és jó adag álnoksággal van megáldva. Ha ő, Bedrísek meglát egy kislányt a homokozóban, odamegy és a hátára pisil. Igaz, az apukája ilyen már rég nem tesz. Legalábbis feltételezem.

„Ne mondd már, hogy ide ugrottál az ablakból!”

„A teraszra ugrottam!”

Valahogy tényleg be kellett jutnia. Átmentem a hálószobán, Bedrísek utánam. A terasz persze betonból van. A feleségem

kaktuszainak tartói közt, a földön barnás vérfolt. Felnézek – a tetőtér ablaka tárva nyitva. „Onnan ugrottál le?”

„Igen!”

Furcsállom, hogy nem sír – de talán sokkos állapotban van.

„Apukád hol van?”

„Dolgozik!”

„És anyukád?”

„Anyukám meg vásárolni ment:”

„Hová, Bedrísek?”

„Bezárt” – panaszolja. „Én meg féltem, hát kiugrottam.”

„Idefigyelj, Bedrísek, fáj valamid?”

„Igen!”

„És mid fáj?”

„Mindenem.”

„A fejecskéd fáj?”

„Az is.”

Bedrísek nem az a síró gyerek. Az apja – szadista – püföli, ő meg csak bámbul. Mindketten olyan képet vágnak, hogy az ember megrémül tőlük. Bedrísek vagy derék gyerek, vagy nem érzi a fájdalmat. Az önfenntartás ösztöne biztosan hiányzik belőle. Amikor először vitték uszodába, dicsekedett az a jó firma apja, Bedrísek meglátva a rengeteg vizet, kitépte magát apja kezéből és zsupsz bele. Félig megfulladva húzták ki. No de Vejr úr, szörnyűlködött a feleségem, amikor elmesélték az esetet, ez nem normális dolog. Nem kellene pszichológushoz fordulnia vele? Tisztelt asszonyom, Bedrísek pszichológusa én vagyok, én magam, intézte el az ügyet a szélhámos apuka.

„És nem tudod, mikor jön meg az anyukád?”

„Anyukám már nem jön vissza. Ő már nem szeret engem!”

Ezek az ő kitalációi. Ez a gyerek már maga sem tudja, mikor fantáziál és mikor mond véletlenül igazat (tisztá apja), de nem várhatunk az anyjára, nem is beszélve az apjáról. Egy papírdarabra gyorsan üzenetet írok.

Vejrová Asszony!

Bedrísek kissé megütötte magát. Orvoshoz mentünk. Semmi komoly, közelebbit majd szóban.

Aláírtam a cédulát és a fenti ajtóra tűztem.

Ez a villa vonzza a szerencsétlenségeket. A házat egy drogériás házaspár építette a maguk és a fiuk számára még a háború előtt. A fiú magas rangú csendőrtiszt volt, a háború után

Amerikába szökött. Büntetésül a tulajdonos házaspárt a tetőtérbe költöztették, két kis szobácskába, amiket a hivatal nem fogad el lakásnak, mondván, hogy a plafon tíz centiméterrel alacsonyabb az állami norma által előírná. Természetesen mindig lakik benne valaki. A fürdőszoba olyan ott, mint egy kastélyban, egészen a norma alatti plafonig kicsempézték. Az asszonyt hetvenévesen csukták le, mondván, Tuzex bónokat árult. Az meg már csak természetes, hogy a ráeső villarészt is államosították. Amikor lecsukták, a férje, akitől már rég elvettek a drogériát, mit tehetett, bevett valami gyógyszereket. Kórházba szállították és többé vissza sem tért. Az asszony visszajött. Akkor már hetvenhárom éves volt. Halott férje után a villa felét és a tetőtéri lakást örökölte. Hozott bele magának valami ifjancot. Mondogatták róla, hogy a szeretője az asszonymak, de aligha tudta valaki is, mi volt köztük igazában.

Pepíceknek szólította. Főzött, mosott rá, meg ruházta is. Pepícek csendes, udvarias ember volt, általában így szokott köszönni: Mély tisztelem és hódolatom asszonyom! Egy nap aztán eltűnt. Hihettük volna, hogy leütötte valaki a kiserdőben, amely rögtön a ház mögött kezdődött és amelyen át mindannyian rövidíteni szoktuk az utat, ha a buszhoz kellett sietnünk. Csakhogy ő harmonikástól és bőrdöngőtől tűnt el. Úgy fél év múlva jött tőle egy szűkszavú levél Dániából. A fejlécen valami Hansen úr étterme szerepelt, alatta Pepícek ezt írta: Kitűnően érzem magam és szabad vagyok. Üdvözlöm a bérlő urakat és azt az én fukar banyámat. Tiszteletteljes üdvözlettel, az Ön Pepíkje.

Az a fukar banya még öt évig élt, a végére teljesen megbolondult, azt hitte, meg akarják lopni, és havonta egyszer kihívta a Rendőrséget, hogy eltűntek a betétkönyvei. Kijöttek, megállapították, hogy minden rendben van, majd elmentek. Amikor csodálkoztunk, miért hagyják magukat újra és újra lépécsalni, elmagyarázták, hogy nem utasíthatják el. Mert mi lenne, ha valaki tényleg megtámadná.

Szomorú, de végül igazuk lett, csakhogy akkor már nem volt érkezése kihívni őket. Csöndesen feküdt az ágyán, mi meg még csak nem is sejtettük. Csak néhány nap múlva tűnt fel a túl nagy csend és ekkor magunk hívtuk ki a rendőröket.

A mi teraszunkról, létrával másztak be a lakásba. Akkor már nagy volt a bűz és a földön vérfolt száradt. A betétkönyvek

nemcsak eltűntek, de valaki tizennégy napja ki is vett belőlük húszezret.

Mindenkit kihallgattak a házból, engem is, vagy fél évvel az eset után. Dehát mit is mondhattam nekik? Különben úgy tűnt, különösebben nem foglalkoztatja őket az eset. Meggyilkoltak fiatalabbakat is, ami pedig a pénzt illeti, egy húszezres lopás már rég nem hoz ki senkit a sodrából.

„Hová viszel?” – érdeklődött Bedrísek.

„A doktor bácsihoz.”

„És nem fog rám haragudni?”

„Naná, hogy fog!” – döntöttem úgy, hogy nem fogom vigasztalni. – „De tulajdonképpen miért tetted?”

„Hát, mert az anyukám bezárt. Meg azt is akartam, hogy apukám dühös legyen.”

„Meg is halhattál volna!”

„Az lett volna a legjobb.”

„Örölnél neki?”

„Igen. Mert apát megint lecsukták volna.”

Bedrísek apukája már többször volt börtönben, legutóbb egy éve. Eredetileg kórházi ápoló volt, ezernyolcszázért. Valódi foglalkozása azonban viszonteladó. Ugyanakkor kissé fantaszta és költő is, de leginkább szélhámos. Más körülmények között – gondolja ő, vállalkozó és üzletember lehetne, de téved, ő mindenféle rendszerben szélhámos lenne.

Amikor négy éve ideköltözött a szegény megboldoguit asszony lakásába, meglátogatott azt állítva, hogy egy csavarhúzó szeretne kölcsönkérni. Sötét tekintete előbb rajtam, majd a bútorokon és a könyveken állapodott meg (bizonyára tájékozódott már felőlem és tévesen potenciális megrendelőnek gondolt). Megható zsidós szemei, óriási fülei és bűnözőre valló álla azonnal magukkal ragadtak. Haját persze hátra fésülte, valami brillantinnal simította le, és kölniszaga volt. Ha lennének nagy hozományú aggszűzek, nem kétséges, miféle brancsba tartozna.

Ekkor következett a belépő monológ. Szerző ilyen nem tudna megírni, színész sem előadni, mert mint tudvalevő, a művészet illedelmesebb részében adnak még a jóízlésre. Mindekelőtt azt kellett megértenem, hogy ő mindenhová bejutott, közben mindenkivel beszélt és mindent el tudott intézni vagy meg tudott szerezni. A koncentrációs táborban közös fekhelye volt Schwarzenberg herceggel. A miniszterelnök fivérével

tegeződnek. Henry Forddal a Niagara vízesésnél találkozott. Az ENSZ belga képviselőjének valami ezüst tálcákat szerzett. A belügyminiszter helyettesének egyszer ezt mondta: „Te, kölyök, azt hiszed, felnőttnél már hozzáam. De én belelátok a gyomrodba!” Amikor nemrégiben meglátogatta Schwarzenberg Honzát Bécsben, ő bemutatta neki Habsburg Ottót. Sármos úriember. Persze kém. Ezek az urak mind kémek. Ők uralják a világot – a világ egyesült rendőrsége. Nixon, meg a többi pojják – a mieinkről nem is beszélve, mind az ő szolgálják. Egyszer, ha több időnk lesz, majd bővebben mesél erről.

Tíz perc után elképedt falusinak kellett volna látszanom, akinek sejtelve sincs a nagyvilágról. Húsz perc után pedig fel kellett volna csillannia a remény sugarának, hogy mindannak ellenére, amit ő már látott és ismert, figyelmére méltónak ítélt.

Fellépése kilencven percig tartott. Ezalatt megtanított arra, hogyan keresi a pénzt (Beugrik egy régiségkereskedésbe, ott nyolc százasért vesz egy plüss szőnyeget, ami persze nem is plüss, hanem perzsa, csak nem ismerték fel, azután azt a sarkon túl, egy másik régiségkereskedésben tizenöt ezresért adja el), meg hogy félmillió villát épít az akadémiai városrészben, meg hogy a felesége teljesen hülye, de gyönyörű, van két fia az első házasságából, egy lánya a másodikból és Bedřísek ettől a teljesen hülye, de gyönyörű nőtől, aztán hogy a második felesége orvosnő volt és gyógyította a perzsa sahot, amit persze ő illő csodálattal szemlélt, mivel ez a második feleség is lényegében hülye, mint minden nő, hogy a legidősebb fia micsoda egy önfejű kölyök volt, egyszer amikor büntetésből az asztal lábához kötözte, a fiú úgy beleharapott az asztal lapjába, hogy úgy kellett róla letépni, de az is jó kiadós munka volt, a kölyköt vízzel kellett locsolgatniuk, és az a kéthüvelyknyi deszkát – nem akarták elhinni, öt helyen átharapta. Közölte velem azt is, hogy ügyvédnek kellett volna tanulnia, de közbejött a háború, meg hogy írt ő két könyvet is, igaz arra már nem volt ideje, hogy átolvassa maga után, de majd egyszer bedobja nekem, különben is azt hiszi, hogy az írás nem hoz túl sokat a konyhára (itt következett az egyetlen szünet a monológban, ha véleményt kívánnék nyilvánítani a kérdésben), és hogy lenne a számomra egy csodálatos evőeszközkészlete, fémjelzett ezüst, a Kolovrát család tulajdonából, egy ónkupá-

ja, eredeti slavkovi munka, néhány fáintos metszete, meg egy empír komódja.

Mindeközben arra is akadt ideje, hogy elbeszélje nekem ötvenes évekbeli bebörtönzésének történetét. Gyanús szerénységgel beszélt róla, a részletek legtöbbször megkerülte, sikerült megértenem, hogy (Schwarzenberg herceggel és Kutlvaser tábornokkal együtt részese volt egy összeesküvésnek. Az összeesküvés céljai nem voltak világosak számomra, de nem nyomoztam utánuk.

Később a felesége (aki nem volt sem hülye sem gyönyörű) elmondta, hogy azért csukták le, mert akkoriban egy pincériskolában tanított valahol a határszélen, és kiskorú tanítványait megbecstelenítette. Ebben a közlésben csak az tűnt valószínűtlennek, hogy bárhol is beengedték volna egy iskolába őt, mint tanárt.

A kórházban egy meglehetősen szigorú nővér fogadott bennünket. Elmeséltem neki, hogy Bedrísek leesett az erkélyünkre, pontosabban leugrott. Lehet, hogy öngyilkos szándékkal.

„Maga az apja?”

„Nem! Én csak a szomszéd vagyok.”

Úgy nézett rám, mintha jelezni akarná, az én szerepem a lehető leggyanúsabb ebben a dologban, és megkérdezte: „Nincsen apja a gyerekeknek?”

„Az apja munkában van,” – magyaráztam.

„Tudja az adatait?”

„Megpróbálom.”

Úgyahogy összehoztuk őket. A születési ideje kimaradt, de megígértem, hogy idővel majd kiegészítjük. A nővérekének szép mellei voltak, Bedrísek pedig merőn bámulta őket. Elfogultnak tűnt. Nem kellett volna felelősséget éreznem iránta, mégis dermedten vártam, mit művel majd.

Nemsokára a rendelőbe hívtak bennünket.

A doktor először végigmérte Bedríseket, majd engem. Végül újra Bedríseket. Őt kedvesen, engem pedig komoran.

„Maga az apja?”

„Nem, a szomszédja vagyok!”

Válaszom láthatóan elkedvetlenítette, Bedrísekhez fordult: „Szóval te kiugralsz az ablakból?”

„Igen!” – válaszolt büszkén Bedrísek.

„És mi akarsz lenni?” – kérdezte a doktor és megkopogtatta a homlokát. „Ejtőernyős?”

„Én rendőr leszek,” – jelentette ki Bedrísek.

„Rendőr?” – csodálkozott az orvos. „És miért?”

„Hogy lecsukhassam az apukámat”, – magyarázta Bedrísek.

Az orvos szemrehányóan rám nézett, azután eszébe jutott, hogy nem én vagyok az apa, vagy még ha az vagyok is, Bedrísek akkor sem tart annak. Azután felszólította Bedríseket, hogy hunyja le a szemeit, lépjen ötöt az ablak felé, majd vissza.

„Én mindenkit lecsuknék” álmodozott Bedrísek csukott szemmel. „A nagypapát, a nagymamát, az óvónénit meg az óvoda szakácsnőjét.”

„Ez a gyerek...” – nézett rám az orvos szemrehányóan. Majd megakadt. „Hogyan estél le, Bedrísek? A kezeckéidre?”

„Először az ajtóhoz mentem,” mesélte Bedrísek lelkesen, „azután mert zárva volt, felmásztam a tetőre és leugrottam.”

A doktor írt egy cédulát a röntgenre és azt mondta, az eredménnyel majd menjünk vissza.

Ülünk a komor váróteremben, mellettünk egy haldokló néni-ke vonaglik a hordágyon. Bedrísek láthatóan jól szórakozik. Érdeklődik, hol van a hordágy motorja. Majd felajánlja, hogy mesél nekem. A meséje zavaros. Szerepel benne egy jóságos mostoha és egy utálatos apa – egy emberevő kupec. A rossz apa – az emberevő kupec világgá küldi a fiait, hogy hozzák el neki a világ legnagyobb gyöngyét. Aki nem hozza el, azt hagymán megpárolja és megeszi.

Nem tudom, maga találta-e ki ezt a mesét, vagy csak összeszekombinálta, de azokban a hagymán megpárolt fiúkban az elvetemült apa invencióit sejtem. De még mielőtt a történet ki-fejlődhetett volna, Bedríseket behívták.

Tartok tőle, hogy az apa bemutatásakor nem voltam-e egyoldalú. Határozottan nem az a kiváló szélhámos, aki szeretne lenni. Hiányoznak belőle a professzionalista vonások, ami persze inkább az előnyére szolgál – az amatőrizmusban van valami emberiesse tévő vonás.

Úgy egy héttel azután, hogy hozzánk költözött, meghívott magához a lakásába. Ünneplő ruhába öltözött, hófehér ingén a gallér tökéletesen ki volt keményítve.

A tetőtér két kis helyiségét régi bútorokkal töltötte meg: semmi különösebben érdekes, többnyire múlt századi darabok, bár ma már ezeknek is ára van. Az előtérben, rögtön az ajtó mögött, egészen méltatlan helyen egy terjedelmes vászon függött, rajta egy kubista stílusban ábrázolt meztelen dáma.

„Nézze, ez egy Picasso,” vette elő a legnagyobb kalibert. „Sajnos nincs szignálva.”

„Ez nem Picasso,” utasítottam vissza nyersen. „Soha nem volt az, és alighanem soha nem is lesz az.”

Némiképp megszeppent. „De hát nézze ezeket a karokat és combokat!” „Ezt senki más nem festhette!”

„Bárki festhette,” feletem.

„De Matejícek professzor...”

„Vejr úr,” mondtam szemrehányóan, és ő, anélkül, hogy befejeztem volna a mondatot, behúzott a lakás belsejébe, hogy megmutassa a drágakő-gyűjteményét. Ellenkeztem, hogy a drágakövekhez egyáltalán nem értek, de ez még jobban lelkesítette. Előhúzott egy fonott táskát a szekreterből, amelyben a hölgyek a napozókrémet és a szűnyogriasztót hordják a strandra, és kiszórt belőle vagy tíz barbiturátos és nyugtatós üvegcsét. Kihúzta az üvegcsék dugóit és apró kővecskéket szórt belőlük az asztalra. Ez egy valódi tizenkilenc karátos dél-afrikai gyémánt, ez a kettő pedig mesterséges, az a kék, az zafír Indiából, ezenkívül még három rubint, opált és két teljes üvegnyi cseh gránátot mutatott nekem. Az egyik gyógyszeres üveg kiborult, a gránátok szétgurultak az asztalon és halk pattogással potyogtak a padlóra. Letérdelt a földre, hogy felszedje őket. Közben a zakója felgyűrődött és észrevettem, hogy az ingét hátul hatalmas vörös kockás folt csúfítja.

Ezután fia érmegyűteményét tette elé. Egy vaskos al-bumba voltak rendezve, a kemény borító belső oldalára ezt írták szépírással:

Bedrísek Vejr – érmegyűjtemény

Bedríseknek születése napján a papától.

Ettől kis híján elérezékenyültem.

Az első félévben havonta legalább kétszer jött el felajánlani valamit. „Mester, lenne a maga számára egy gyönyörű barokk Krisztusom. Míves faragás!”

Kelletlenül átmegyek megnézni. „De hiszen ez múlt századi!”

„Gondolja, Mester?” „Nézze csak a köpeny redőzetét!” De már nem erőlteti és az üveges szekrényhez vezet, hogy megmutassa a Piccolomini család ezüstből öntött tálját. Kilencedik századi munka.

Legközelebbi ajánlata egy eredeti hamadán volt. Nem tudom, mi az a hamadán, a szőnyegekhez is csak annyit értek, mint a gyémántokhoz. A hamadán lenn hevert a lépcső alatt, óriási göngyöleg, legalább négyszer öt méter. Egy darabját kibontotta nekem. A kosz rétegén keresztül rikító színek világlottak elő.

„Mit szól hozzá?” – lelkesedett.

„Szörnyű koszos,” mondtam.

„Na igen,” egyezett bele, „ha látta volna, hogyan tárolták. De ez igazi munka. A század első feléből.” Hogy melyik század, azt inkább nem mondta – a barokk Krisztus tapasztalatai után.

Másnap megfigyeltem, ahogyan az értékes hamadánt cipelte a porolóra. A szőnyeg még terjedelmesebb volt, mint amilyenek akkor tűnt, amikor még a lépcső alatt hevert feltérvetve. Ekkor a szerencsés tulajdonos előhúzta a slagot és hatalmas vízszugárral locsolni kezdte a szőnyeget.

Ámulva figyeltem az erkélyről a ténykedését, majd még nagyobb ámulattal a szőnyeg viselkedését. Soha még hasonlót sem láttam, sőt, nem is olvastam ilyesmiről. A szőnyeg felszínéről a kosszal együtt a színek is folyni kezdtek. A szőnyeg a szemem előtt fakult, míg a betonon anilines színezésű patakokszákok folydogáltak.

Gondolom, őt is meglepte a tisztító fürdő eredménye, de ha már egyszer belekezdett, nem kívánta abbahagyni. A szőnyeg közepéből kiesett egy szövetdarab, vagyis pontosabban: nem kiesett, feloldódott! Nem volt többé.

Amikor végre elzárta a vízszugarat, a porolón egy szürkésfehér, lyukas rongycafat lógott. Vejr úr felnézett rám, szétártta a kezét és behúzódott a házba.

Nem sokkal később vett egy hattonás teherautót.

„Miért van szüksége teherautóra?” – érdeklődtem.

„Az mindig jól jön,” magyarázta. „És ezt bagóért vettem. Hat-ezer.” „És persze némi kenőpénz! – mondta.

Két napig mindenféle emberek hemzsegtak a kék teherautó körül. Ő pedig lehúzta és felhúzta a vásznat és fon-

toskodva ült a volán mögött. Mint valami kisgyerek. Azóta, már harmadik éve áll a hattonnás a ház előtt, a bronzsaiból lassan elszáll a levegő és a kék festék is rozsdásodik.

Nem egészen egy évvel ezelőtt vett egy lerobban Morríst, állítólag az angol nagykövetségtől. Kivételesen alighanem igazat mondott. Ki másnak lett volna Prágában egy lestrapált Marinája? Borsószínű luxuskocsi volt, sárgás bőrülésekkel, oldalán az embléma: British Leyland.

„Megint bagóért?” kíváncsiskodtam.

„Harminc rongy,” mondta büszkén. „Próbáljon ötvenért szerezni!”

„Én nem hajkurásznom,” mondtam az igazságnak megfelelően. „Félnék, hogy nem lesz hozzá pótalkatrész.”

„Ugyan már, Mester. Csak írok Lojzeknek Londonba, ő majd küldi, amire szükségem lesz.”

Nem tudom, ki az a Lojzek, de megértem, hogy egy vállalkozó szellemű szélhámosnak szüksége van egy Morris-Marinára. Hangtalanul érkezik az idős hölgy házához, aki feladott egy hirdetést, hogy eladna egy barokk anglyalt. Kiszáll a borsószínű luxusautóból, lehúzza bőrkesztyűjét, kezecscsókol a hölgynek és bemutatkozik: Vejr docens vagyok. És beszél,

csak beszél a világról, a 16. századi reneszánsz koporsókról, a 15. század második felének Madonnáiról, Vojtísek doktorról és Bruncvík professzorról, majd könnyedén megemlíti Chagallnál tett látogatását. Az öreg hölgynek forog a feje, végül még az ár megállapítását is rábízza. Ő pedig vagy három-ezerrel kevesebbet ad, mint illenék egy barokk angyalért. Persze az első gond az lesz majd, hogy a barokk angyal nem barokk, amit ő nem vesz észre, a másik probléma pedig, ahhoz, hogy az ember egy borsószínű Marinából szállhasson ki öreg hölgyek háza előtt, a British Leyland eme nemes termékének üzemképesnek kellene lennie. Hat hétig az is volt, akkor azután szétesett a kuplung.

Azóta a zöldoldalú marína feldúcolva áll közvetlenül a kék hatonnás mellett, ahonnan a rozsdá lassan ráterjed. És Lojzík nem küldi a kuplungot.

A nővér meghozta Bedríseket. „Hát, apuka, a csukló sajnos eltört, az ujjacskákon meg zúzódások vannak!”

„Nem én vagyok az apuka!”

„Nem maga az apuka?”

„Nem, én csak a szomszéd vagyok.”

Megvető tekintettel nézett, mint az olyan emberre, aki megtagadja utódját, legyen bár az a félrelépésének terméke. Már szóra sem méltatott, a leendő rendőrhöz fordult és gyöngéden így szólt: „Bedrísek, most újra elmész a doktor bácsihoz, aki a cédulát adta neked, igen?”

A kezembe nyomott egy fémpálcát, amelyre a röntgenképeket tűzték, mi meg Bedrísekkel igyekeztünk vissza az ambulanciára. Amikor leültünk a váróterem fehér padjára, észrevettem, hogy ez a gyerek, töréssel a csuklóján és zúzódással az ujjacskáin, mosolyog, arcára pedig valami belső öröm kifejezése árad. Nem veszi észre, hogy figyelem, teljesen magába mélyed. Sebesült keze egyszercsak eltűnik a zsebében, valamit keresgél.

„Mi van, Bedrísek, szükséged van valamire?”

Összerezzen és szó nélkül ingatja a fejét, keze még mindig a zsebében.

„Mit keresel, Bedrísek?”

„Semmit.”

Mérlegel, önmagával harcol. „Nézd!” – nem bírja ki és zúzódásos ujjacskáival különféle tárgyakat húz elő a zsebéből. In-

digót, csipeszt, kerámia tálkát és egy tégelyt valami gyógyszerrel.

„Bedrich, hol szerezted ezt?”

„Volt almája is, de én nem szeretem az almát,” közölte. A nővérke kedves fejbólintással vette át a dolgokat. El tudtam képzelni, milyen gusztussal fog majd legközelebb mesélni a megtagadott apaság ártalmas következményeiről a gyermek erkölcsére.

Ezután a lopott holmitól megszabadított Bedríseket elvezették a gipszelőbe.

Apukáját utoljára a kék teherautó és a borsózöld Morris közötti időszakban tartóztatták le. Reggel jöttek két fekete Volgával, házkutatást tartottak, ennek során elkoboztak néhány régiséget, a tulajdonosukat pedig magukkal vitték. Mivel a tétőtérben nem volt telefon (és nehezen is lesz, ha egyszer a lakás hivatalosan alkalmatlan lakás céljára), épphogy elvitték az autók, Vejrová asszony átjött, még rémülten ettől a szörnyűségtől, hogy telefonálhat-e.

„Természetesen. De legyen óvatos,” figyelmeztettem.” Az én telefonomat minden valószínűség szerint lehallgatják.”

Bólintott, de a „lehallgatás” kifejezés valószínűleg semmit nem mondott neki, mivel azokat, akik épp távoztak, kivétel nélkül becsületsértő nevekkel illette. Szerencsére a lehallgatás egyelőre nem hivatalosan folyik, az én mondandóimra irányul – nem pedig a szomszédasszonyokéra.

Azóta időnként beugrik hozzám. Mióta a férjét lecsukták, megszépült. Érdektelen arcáról eltűnt a haragos kifejezés. Általában megállt a szobám ajtajában (nem volt hajlandó beljebb jönni, hogy ne tartson fel) és mesélni kezdett. Beszéd közben bájosan rázta a fejét, miközben hosszú, enyhén festett haja szanaszét röpködött vállain.

Így aztán rendszeresen tájékoztam, hogyan is áll az ő sikeres házastársa a börtönben. Hogy szokásával ellentétben hallgat és nem vallott be semmit, az ügyvéd azt állítja, ha kibírja beszéd nélkül, a vádra nehéz munka vár, mert tulajdonképpen nincs ellene semmilyen bizonyíték. Kicsit meglepett, hogy nincs bizonyíték, de azt hiszen, hogy őt magát is.

Kezdetben vigasztaltam, biztosan minden jól végződik majd és a férje hamarosan visszatér, aztán megértettem, inkább nyugtalanítom, mintsem vigasztalom őt. Ez a nő semmit sem kívánt kevésbé, mint azt, hogy a férje hamar visszatérjen.

„Ha majd úgy érzi, győzedelmeskedett felettük”, rémüldözött, „végsőképp nem lehet majd bírni vele. Ő már eddig is olyan volt...” és hogy mutassa, milyen, jobb kezét magasan a feje fölé emelte.

Megtudtam azt is, hogy Vejr úr huszonöt évvel idősebb nála, hogy egy kopaszodó Don Juan meg fecsegő, de egyszer le-itatta őt, „hiszen tudja, buta voltam és tapasztalatlan, aztán meg a kürettől is félttem, azt pedig nem tehettem meg a szüleimmel, hogy leányanyaként... És azt is mondják, hogy az apa nélkül felnövő gyerekből nem lesz tisztességes ember. De hát milyen apa ő! Ha látná, akár két hétig észre sem veszi a fiát, aztán meg egyszer elkezd vele évdődni, csiklandozza, néha annyira csiklandozza, hogy Bedríseknek rohama lesz tőle, elvörösödik és nem kap levegőt. És ha azt látná, velem mire képes...”

Legközelebb elmesélte, sikerült neki a börtönből elintéznie, hogy a régi társai, akikkel azokat a vackokat eladogatta, adjanak a feleségének azonnal tízezret a megélhetésre. „Nem nagyon akaródzott nekik”, mesélte a fiatalasszony a fejét rázva, „de ő azt üzenté, hogy befürösztí mindet, ha nem kapom meg a dohányt. Úgyhogy eljöttek, hogy írjam meg neki, minden rendben van. Csak azt nem tudom, hogyan csinálhatja ezt a börtönből,” csodálkozott az ifiasszony. „Most képzelje csak el mit fog művelni, ha kiszabadul. Úgy viselkedik majd, mintha ő lenne a világ ura.”

„De hiszen olyan hamar nem engedhetik ki,” nyugtatgattam. Nem hallottam még olyanról, hogy nálunk bárkit kiengedtek volna annélkül, hogy előzőleg legalább egy fél évig benn tartották volna.”

„Ugye,” szólt reménnyel a hangjában. „Mert én, én mindent kibírok. Már észre sem veszem őt – a fecsegését, a felvágását, de Bedrísek, ő még butácska, ő szinte csüng az ajkán. És alighogy elment az apja, ő már utánózni akarta. Leült az asztalhoz és rám kiáltott, mama, hozd ide, meg add ide! És azok a szavak! Tudja mit mondott egyszer nekem? Akarsz egy pofont, te tehén? Ezt mondta nekem, mert nem adtam neki oda a kanalat, amikor az leesett. Gondolja, hogy egy négyéves gyerek magától kitalál ilyeneket? Meg egyszer azt is mondta, hogy mindenkit lecsukat, mindenki hülye. Csak ő, meg az apja, ők gyűjtötték be a tudás összességét. Hogyan végződhet ez? Végül még belőle is bűnöző lesz!”

A fiatalasszony megtörölte a szemét. „Most ezalatt a fél év alatt meggyógyult az én bogárkám, hogy milyen kedves, nem hall tőle egy durva szót sem. Sőt, segít takarítani. Ha legalább három évig benntartanak az apját!” mondta reménykedve, „az ügyvéd szerint legalább ennyi várható.”

Nyolc hónapig volt Bedrísek apukája a börtönben, míg végre bíróság elé állították.

Aznap reggel becsengetett hozzám az asszony. Új kosztümben, haja frissen rendbehozva, kezet nyújtott, a tenyere nedves volt. „Szorítson nekünk,” kérte izgatottan. „Már csak Bedrísek miatt is.”

Két nap múlva hazahozta az ő szélhámosát. Bizonyítékok hiányában szabadlábra helyezték. Az ügyész fellebbezett ugyan, de hát...

Még ilyen esetet! Direkt megkérdeztem jogász barátaimat, senki még csak hasonlóra sem emlékezett az utóbbi öt, sőt tizenöt évben! Nyolc havi fogvatartás után elengedik bizonyítékok hiányában! Ha legalább a benn töltött időt ráhúzták volna! „Remélem világos számodra, hogy ha így elengedték, azt nem ingyen csinálták,” figyelmeztetett egyik jogász barátom. „Nem állítom, hogy pont rád állították, lehet, hogy csak azt akarták, legyen egy emberük a seftelők között. De ha már egyszer nekik dolgozik...”

A következő héten ájtott és egy fajansz vázát ajánlott. Mint ha semmi sem történt volna. Azt mondtam, hogy nem gyűjtök porcelánt, mert nálunk folyton törnek-zúznak. Cirka egy hét múlva megjelent és ezt javasolta: Ő most kimerítette anyagi forrásait, meg aztán óvatosabbnak is kell lennie, a régi barátaival pedig szakított. Nekem bizonyára van pénzem, neki vannak tapasztalatai és persze kapcsolatai is. ha ezt összeadnánk, egy hónapon belül minden befektetett koronámra adna húsz százalékot. Annyira kendőzetlen volt, hogy tán nem is lehetett provokáció. Bizonyára saját kezdeményezése akart lenni. Azt válaszoltam, nem lennék jó társ, ahhoz túlságosan figyel a rendőrség.

Úgy tett, mint akit meglep, hogy ilyesmi olyanokat is érhet, akik egyáltalán nem foglalkoznak régiségekkel, de azonnal felajánlotta, hogy rákérdez az ügyemre Vendelinnél, aki most éppen a belügyminiszter helyettesének a titkára.

A gipszelő ajtaja kinyílt és kinézett egy nővérke.

„Maga a kisfiú apukája?”

Felálltam, ő meg felszólított, hogy kövessem.

Bedrísek egy fehér széken ült, karja a gipszkötés miatt kis-sé túlburjánzott.

Előtte egy doktornő ült, fiatal és olyan vonzó, hogy elállt a szívverésem. „Vejr úr,” szólított meg szigorúan, „tisztában van Ön azzal, hogy a fiánál szuicidális hajlamok tapasztalhatók?”

Megadóan bólintottam és azon törtem a fejemet, milyen módszerrel lehetne a doktornővel személyesebb kapcsolatba kerülni. Nemcsak a külleme csábított, hanem az a lehetőség is, hogy álnéven szerepelhetek.

„Fel kellene keresnie a fiúval egy pszichológust,” mondta a gyönyörű doktornő. „Kérem, ne halogassa a látogatást, a szakember majd tanácsot ad, hogyan nevelje őt tovább. Elvégre nem akar hasonló meglepetésben részesülni még egyszer!”

Felállt, hozzálépett és olyan halkán beszélt, hogy Bedrísek ne hallhassa meg. „A fia életéről van szó. Aranyos, derék fiú. Egész idő alatt fel sem szisszent. Vannak felnőttek, akik kiáldoznak, míg a törést igazítjuk helyre.”

Frissen mosott fehérnemű illata volt. Csak ne üdögélne itt annak a megátalkodott szélhámosnak az utódja, aki minden valószínűség szerint – Isten bocsássa meg neki, azzal szerez mellékjövedelmet, hogy személyes pletykákat gyűjt rólam, azt felelném erre, hogy ő varázslatos, esetleg megkérdezném, hogy megvárhatom-e a rendelés után. Így csak azt mondtam: „Legyen nyugodt, doktornő, Bedrísek nem halhat meg, hiszem, hogy ő nagy tettekre hivatott.” Bár inkább azt szerettem volna mondani: bűnökre, csak nem mertem, mert attól tartottam, ettől a szótól ő nemigen érezne megkönnyebbülést.

Amikor beültünk az autóba, Bedrísek gyönyörködve nézte hatalmas kezét. „Ha hazamegyünk, úgy odavágok apámnak, hogy összeesik,” mondta örömmel. „Azután kidobom az ablakon.”

„Kérlek,” válaszoltam, „senkit és semmit ne dobálj a teraszunkra!”

„Nem az erkélyre dobom,” nyugtatgatott, „hanem az utcára. Hogy meghaljon!”

„Miért akarod, hogy meghaljon?”

„Hogy többé ne csiklandozhasson. Meg a mamát se!” – magyarázta.

Vejrová asszony meglátott minket az ablakból, leszaladt a lépcsőn és kiáltozott: „Bedrísek! Bedrísek!” Majd hozzám fordult: „Láttam a vért az erkélyükön! Bedrísek, mit tettél?”

„Semmi baj, Vejrová asszony, hisz minden jól végződött.”

„Mit tettél, Bedrísek,” sóhajtozik Vejrová asszony, „biztosan félt, hogy az apja hamarabb jön haza mint én, de hát én mondtam, megmondtam neki, hogy rögtön jövök!” Magához szorítja Bedríseket és egyfolytában jajgat, „Hiszen tudod, hogy szeretlek, hogy nélküled nem is tudnék élni. Nekem is ki kellene ugranom az ablakon, ha történne veled valami.”

Nézem Bedríseket a karjai között és egyszercsak döbbenetben látom, hogy eltorzul az arca és a szemébe könnyek gyűlnek.

Végre sír!

*Prága
Budapest*

*Ivan Klima
fordította: Paulik Antal*